

Funktion af flere variable II Uge 9

Preben Alsholm

Efterår 2010

Differentiabilitet for reel funktion af én variabel

Funktion af flere
variable

Preben Alsholm

- ▶ f er *differentiabel* i x , hvis grænseværdien

$$\lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x+h) - f(x)}{h}$$

eksisterer. I bekræftende fald kaldes grænseværdien for differentialkvotienten, og den betegnes med $f'(x)$.

Funktion af flere
variable

Differentiabilitet for
reel funktion af én
variabel

Differentiabilitet for
reel funktion af flere
variable

Partiel differentiation

Partiel differentiation,
Eksempel, Højere
afledede

Blandede afledede,
Tangentplan

Kædereglens

Eksempler på brugen
af kædereglens

Bevis for kædereglens

Gradient og
niveaukurve

Differentiabilitet for reel funktion af én variabel

Funktion af flere
variable

Preben Alsholm

- ▶ f er *differentiabel* i x , hvis grænseværdien

$$\lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x+h) - f(x)}{h}$$

eksisterer. I bekræftende fald kaldes grænseværdien for differentialkvotienten, og den betegnes med $f'(x)$.

- ▶ **Anderledes sagt: f er differentiabel i x med differentialkvotient a , hvis**

$$f(x+h) - f(x) = ah + \varepsilon(h) |h|$$

hvor $\varepsilon(h) \rightarrow 0$ for $h \rightarrow 0$.

Funktion af flere
variable

Differentiabilitet for
reel funktion af én
variabel

Differentiabilitet for
reel funktion af flere
variable

Partiel differentiation

Partiel differentiation,
Eksempel, Højere
afledede

Blandede afledede,
Tangentplan

Kædereglen

Eksempler på brugen
af kædereglen

Bevis for kædereglen

Gradient og
niveaukurve

Differentiabilitet for reel funktion af én variabel

Funktion af flere
variable

Preben Alsholm

- ▶ f er *differentiabel* i x , hvis grænseværdien

$$\lim_{h \rightarrow 0} \frac{f(x+h) - f(x)}{h}$$

eksisterer. I bekræftende fald kaldes grænseværdien for differentialkvotienten, og den betegnes med $f'(x)$.

- ▶ Anderledes sagt: f er differentiabel i x med differentialkvotient a , hvis

$$f(x+h) - f(x) = ah + \varepsilon(h) |h|$$

hvor $\varepsilon(h) \rightarrow 0$ for $h \rightarrow 0$.

- ▶ At f er differentiabel i x betyder altså, at $f(x+h)$ approksimeres godt ved $f(x) + ah$, når $|h|$ er lille.

Funktion af flere
variable

Differentiabilitet for
reel funktion af én
variabel

Differentiabilitet for
reel funktion af flere
variable

Partiel differentiation

Partiel differentiation,
Eksempel, Højere
afledede

Blandede afledede,
Tangentplan

Kædereglen

Eksempler på brugen
af kædereglen

Bevis for kædereglen

Gradient og
niveaukurve

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

Funktion af flere variable

Preben Alsholm

► Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x \in A$ være indre. Lad $f : A \longrightarrow \mathbb{R}$.

Funktion af flere variable

Differentiabilitet for reel funktion af én variabel

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

Partiel differentiation, Eksempel, Højere afledede

Blandede afledede, Tangentplan

Kædereglens

Eksempler på brugen af kædereglens

Bevis for kædereglens

Gradient og niveaukurve

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

Funktion af flere variable

Preben Alsholm

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x \in A$ være indre. Lad $f : A \longrightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ f er differentiable i x hvis der findes $a \in \mathbb{R}^k$ så

$$f(x+h) - f(x) = a \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

hvor $\varepsilon(h) \rightarrow 0$ for $h \rightarrow 0$. (Her er $a \cdot h$ skalarproduktet mellem a og h .)

Funktion af flere variable

Differentiabilitet for reel funktion af én variabel

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

Partiel differentiation, Eksempel, Højere afledede

Blandede afledede, Tangentplan

Kædereglens

Eksempler på brugen af kædereglens

Bevis for kædereglens

Gradient og niveaukurve

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

Funktion af flere variable

Preben Alsholm

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x \in A$ være indre. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ f er differentiabel i x hvis der findes $a \in \mathbb{R}^k$ så

$$f(x+h) - f(x) = a \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

hvor $\varepsilon(h) \rightarrow 0$ for $h \rightarrow 0$. (Her er $a \cdot h$ skalarproduktet mellem a og h .)

- ▶ At f er differentiabel i x betyder altså, at $f(x+h)$ approksimeres godt ved $f(x) + a \cdot h$, når $\|h\|$ er lille.

Funktion af flere variable

Differentiabilitet for reel funktion af én variabel

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

Partiel differentiation, Partiel differentiation, Eksempel, Højere afledede

Blandede afledede, Tangentplan

Kædereglene

Eksempler på brugen af kædereglene

Bevis for kædereglene

Gradient og niveaurekurve

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x \in A$ være indre. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ f er differentiabel i x hvis der findes $a \in \mathbb{R}^k$ så

$$f(x+h) - f(x) = a \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

hvor $\varepsilon(h) \rightarrow 0$ for $h \rightarrow 0$. (Her er $a \cdot h$ skalarproduktet mellem a og h .)

- ▶ At f er differentiabel i x betyder altså, at $f(x+h)$ approksimeres godt ved $f(x) + a \cdot h$, når $\|h\|$ er lille.
- ▶ Vektoren a kaldes *gradienten* af f i x og betegnes $\text{grad } f(x)$ eller $\nabla f(x)$.

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x \in A$ være indre. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ f er differentiabel i x hvis der findes $a \in \mathbb{R}^k$ så

$$f(x+h) - f(x) = a \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

hvor $\varepsilon(h) \rightarrow 0$ for $h \rightarrow 0$. (Her er $a \cdot h$ skalarproduktet mellem a og h .)

- ▶ At f er differentiabel i x betyder altså, at $f(x+h)$ approksimeres godt ved $f(x) + a \cdot h$, når $\|h\|$ er lille.
- ▶ Vektoren a kaldes *gradienten* af f i x og betegnes $\text{grad } f(x)$ eller $\nabla f(x)$.
- ▶ Udtrykket $a \cdot h$ betegnes *differentialet* af f i x .
Betegnelse $df(x, h) = h \cdot \nabla f(x)$.

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x \in A$ være indre. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ f er differentiabel i x hvis der findes $a \in \mathbb{R}^k$ så

$$f(x+h) - f(x) = a \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

hvor $\varepsilon(h) \rightarrow 0$ for $h \rightarrow 0$. (Her er $a \cdot h$ skalarproduktet mellem a og h .)

- ▶ At f er differentiabel i x betyder altså, at $f(x+h)$ approksimeres godt ved $f(x) + a \cdot h$, når $\|h\|$ er lille.
- ▶ Vektoren a kaldes *gradienten* af f i x og betegnes $\text{grad } f(x)$ eller $\nabla f(x)$.
- ▶ Udtrykket $a \cdot h$ betegnes differentialet af f i x . Betegnelse $df(x, h) = h \cdot \nabla f(x)$.
- ▶ Vi har altså $\Delta f = f(x+h) - f(x) = df(x, h) + \varepsilon(h) \|h\| \simeq df(x, h)$ for små $\|h\|$.

Partiel differentiation

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x = (x_1, x_2, x_3, \dots, x_k) \in A$. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.

Partiel differentiation

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x = (x_1, x_2, x_3, \dots, x_k) \in A$. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ Antag, at funktionen $g(t) = f(t, x_2, x_3, \dots, x_k)$ er defineret i en omegn om x_1 .

Partiel differentiation

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x = (x_1, x_2, x_3, \dots, x_k) \in A$. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ Antag, at funktionen $g(t) = f(t, x_2, x_3, \dots, x_k)$ er defineret i en omegn om x_1 .
- ▶ Hvis g er differentiabel i x_1 , siges f at have en partiel afledet i x mht. førstekoordinaten.

Partiel differentiation

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x = (x_1, x_2, x_3, \dots, x_k) \in A$. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ Antag, at funktionen $g(t) = f(t, x_2, x_3, \dots, x_k)$ er defineret i en omegn om x_1 .
- ▶ Hvis g er differentiabel i x_1 , siges f at have en partiel afledet i x mht. førstekoordinaten.
- ▶ Den partielle afledede $f'_{x_1}(x) = g'(x_1)$. Andre betegnelser: $\frac{\partial f}{\partial x_1}(x)$ og $D_1 f(x)$.

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x = (x_1, x_2, x_3, \dots, x_k) \in A$. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ Antag, at funktionen $g(t) = f(t, x_2, x_3, \dots, x_k)$ er defineret i en omegn om x_1 .
- ▶ Hvis g er differentiabel i x_1 , siges f at have en partiel afledet i x mht. førstekoordinaten.
- ▶ Den partielle afledede $f'_{x_1}(x) = g'(x_1)$. Andre betegnelser: $\frac{\partial f}{\partial x_1}(x)$ og $D_1 f(x)$.
- ▶ **Sætning 1 (p.53).** Hvis $f : A \subseteq \mathbb{R}^k \rightarrow \mathbb{R}$ er differentiabel $x \in A$, så eksisterer alle k partielle afledede og $\nabla f(x) = \left(\frac{\partial f}{\partial x_1}(x), \frac{\partial f}{\partial x_2}(x), \dots, \frac{\partial f}{\partial x_k}(x) \right)$.

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $x = (x_1, x_2, x_3, \dots, x_k) \in A$. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$.
- ▶ Antag, at funktionen $g(t) = f(t, x_2, x_3, \dots, x_k)$ er defineret i en omegn om x_1 .
- ▶ Hvis g er differentiabel i x_1 , siges f at have en partiel afledet i x mht. førstekoordinaten.
- ▶ Den partielle afledede $f'_{x_1}(x) = g'(x_1)$. Andre betegnelser: $\frac{\partial f}{\partial x_1}(x)$ og $D_1 f(x)$.
- ▶ Sætning 1 (p.53). Hvis $f : A \subseteq \mathbb{R}^k \rightarrow \mathbb{R}$ er differentiabel $x \in A$, så eksisterer alle k partielle afledede og $\nabla f(x) = \left(\frac{\partial f}{\partial x_1}(x), \frac{\partial f}{\partial x_2}(x), \dots, \frac{\partial f}{\partial x_k}(x) \right)$.
- ▶ Sætning 2 (p.53). Hvis $f : A \subseteq \mathbb{R}^k \rightarrow \mathbb{R}$ har partielle afledede i en omegn af $x \in A$, og hvis disse er kontinuerte i x , så er f differentiabel i x .

Partiel differentiation, Eksempel, Højere afledede

Funktion af flere
variable

Preben Alsholm

► $f(x, y) = \sin(2x + 3y)$. Vi har da

$$f'_x(x, y) = \cos(2x + 3y) \cdot 2$$

$$f'_y(x, y) = \cos(2x + 3y) \cdot 3$$

Funktion af flere
variable

Differentiabilitet for
reel funktion af én
variabel

Differentiabilitet for
reel funktion af flere
variable

Partiel differentiation

**Partiel differentiation,
Eksempel, Højere
afledede**

Blandede afledede,
Tangentplan

Kædereglen

Eksempler på brugen
af kædereglen

Bevis for kædereglen

Gradient og
niveaukurve

Partiel differentiation, Eksempel, Højere afledede

Funktion af flere
variable

Preben Alsholm

- ▶ $f(x, y) = \sin(2x + 3y)$. Vi har da

$$f'_x(x, y) = \cos(2x + 3y) \cdot 2$$

$$f'_y(x, y) = \cos(2x + 3y) \cdot 3$$

- ▶ De nye funktioner f'_x og f'_y har selv partielle afledede:

$$f''_{xx}(x, y) = (f'_x)'_x(x, y) = -4 \sin(2x + 3y)$$

$$f''_{xy}(x, y) = (f'_x)'_y(x, y) = -6 \sin(2x + 3y)$$

$$f''_{yx}(x, y) = (f'_y)'_x(x, y) = -6 \sin(2x + 3y)$$

$$f''_{yy}(x, y) = (f'_y)'_y(x, y) = -9 \sin(2x + 3y)$$

Funktion af flere
variable

Differentiabilitet for
reel funktion af én
variabel

Differentiabilitet for
reel funktion af flere
variable

Partiel differentiation,
**Partiel differentiation,
Eksempel, Højere
afledede**

Blandede afledede,
Tangentplan

Kædereglens

Eksempler på brugen
af kædereglens

Bevis for kædereglens

Gradient og
niveaukurve

Blandede afledede, Tangentplan

- ▶ Mængden af funktioner med kontinuerte partielle afledede i A op til og med p 'te orden betegnes med $C^p(A)$.

Funktion af flere variable

Preben Alsholm

Funktion af flere variable

Differentiabilitet for reel funktion af én variabel

Differentiabilitet for reel funktion af flere variable

Partiel differentiation, Eksempel, Højere afledede

Blandede afledede, Tangentplan

Kædereglens

Eksempler på brugen af kædereglens

Bevis for kædereglens

Gradient og niveaukurve

Blandede afledede, Tangentplan

- ▶ Mængden af funktioner med kontinuerte partielle afledede i A op til og med p 'te orden betegnes med $C^p(A)$.
- ▶ Sætning (p. 67). Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ være åben. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ og $f \in C^2(A)$. Så gælder for alle $x \in A$ og alle i, j at

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x_i \partial x_j}(x) = \frac{\partial^2 f}{\partial x_j \partial x_i}(x)$$

Blandede afledede, Tangentplan

- ▶ Mængden af funktioner med kontinuerte partielle afledede i A op til og med p 'te orden betegnes med $C^p(A)$.
- ▶ Sætning (p. 67). Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ være åben. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ og $f \in C^2(A)$. Så gælder for alle $x \in A$ og alle i, j at

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x_i \partial x_j}(x) = \frac{\partial^2 f}{\partial x_j \partial x_i}(x)$$

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$. Hvis f er differentiabel i $a \in A$ kaldes grafen for det lineære udtryk $f(a) + \nabla f(a) \cdot (x - a)$ for tangentplanen for f i $(a, f(a))$.

Blandede afledede, Tangentplan

- ▶ Mængden af funktioner med kontinuerte partielle afledede i A op til og med p 'te orden betegnes med $C^p(A)$.
- ▶ Sætning (p. 67). Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ være åben. Lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ og $f \in C^2(A)$. Så gælder for alle $x \in A$ og alle i, j at

$$\frac{\partial^2 f}{\partial x_i \partial x_j}(x) = \frac{\partial^2 f}{\partial x_j \partial x_i}(x)$$

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^k$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$. Hvis f er differentiablel i $a \in A$ kaldes grafen for det lineære udtryk $f(a) + \nabla f(a) \cdot (x - a)$ for tangentplanen for f i $(a, f(a))$.
- ▶ Når $k = 2$ er ligningen for tangentplanen i $(a_1, a_2, f(a_1, a_2))$ altså

$$\begin{aligned} z &= f(a_1, a_2) + \nabla f(a_1, a_2) \cdot (x_1 - a_1, x_2 - a_2) \\ &= f(a_1, a_2) + f'_{x_1}(a_1, a_2)(x_1 - a_1) + f'_{x_2}(a_1, a_2)(x_2 - a_2) \end{aligned}$$

Kædereglen

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og $f : A \longrightarrow \mathbb{R}$ og lad $(x, y) = (X(t), Y(t))$, $t \in I$, være parameterfremstilling for en kurve, der forløber i A .

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ og lad $(x, y) = (X(t), Y(t))$, $t \in I$, være parameterfremstilling for en kurve, der forløber i A .
- ▶ Lad $g : I \rightarrow \mathbb{R}$ være givet ved $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for alle $t \in I$.

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ og lad $(x, y) = (X(t), Y(t))$, $t \in I$, være parameterfremstilling for en kurve, der forløber i A .
- ▶ Lad $g : I \rightarrow \mathbb{R}$ være givet ved $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for alle $t \in I$.
- ▶ Antag, at X og Y er differentiable i $t_0 \in I$ og at f er differentiable i $(x_0, y_0) = (X(t_0), Y(t_0))$ (der antages at være et indre punkt i A).

Funktion af flere variable

Differentiabilitet for
reel funktion af én
variabel

Differentiabilitet for
reel funktion af flere
variable

Partiel differentiation,
Eksempel, Højere
afledede

Blandede afledede,
Tangentplan

Kædereglen

Eksempler på brugen
af kædereglen

Bevis for kædereglen
Gradient og
niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ og lad $(x, y) = (X(t), Y(t))$, $t \in I$, være parameterfremstilling for en kurve, der forløber i A .
- ▶ Lad $g : I \rightarrow \mathbb{R}$ være givet ved $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for alle $t \in I$.
- ▶ Antag, at X og Y er differentiable i $t_0 \in I$ og at f er differentiable i $(x_0, y_0) = (X(t_0), Y(t_0))$ (der antages at være et indre punkt i A).
- ▶ Så gælder: g er differentiable i t_0 og $g'(t_0) = f'_x(x_0, y_0) X'(t_0) + f'_y(x_0, y_0) Y'(t_0)$.

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ og lad $(x, y) = (X(t), Y(t))$, $t \in I$, være parameterfremstilling for en kurve, der forløber i A .
- ▶ Lad $g : I \rightarrow \mathbb{R}$ være givet ved $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for alle $t \in I$.
- ▶ Antag, at X og Y er differentiable i $t_0 \in I$ og at f er differentiable i $(x_0, y_0) = (X(t_0), Y(t_0))$ (der antages at være et indre punkt i A).
- ▶ Så gælder: g er differentiable i t_0 og $g'(t_0) = f'_x(x_0, y_0) X'(t_0) + f'_y(x_0, y_0) Y'(t_0)$.
- ▶ **Anderledes skrevet:**
 $g'(t_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot (X'(t_0), Y'(t_0))$.

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ og lad $(x, y) = (X(t), Y(t))$, $t \in I$, være parameterfremstilling for en kurve, der forløber i A .
- ▶ Lad $g : I \rightarrow \mathbb{R}$ være givet ved $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for alle $t \in I$.
- ▶ Antag, at X og Y er differentiable i $t_0 \in I$ og at f er differentiable i $(x_0, y_0) = (X(t_0), Y(t_0))$ (der antages at være et indre punkt i A).
- ▶ Så gælder: g er differentiable i t_0 og $g'(t_0) = f'_x(x_0, y_0) X'(t_0) + f'_y(x_0, y_0) Y'(t_0)$.
- ▶ Anderledes skrevet: $g'(t_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot (X'(t_0), Y'(t_0))$.
- ▶ Endnu en version: $\frac{dg}{dt} = \frac{\partial f}{\partial x} \frac{dX}{dt} + \frac{\partial f}{\partial y} \frac{dY}{dt}$ hvor det underforstås hvor de afledede skal evalueres.

Eksempel på brugen af kædereglen

- ▶ Lad $f(x, y) = (x + y^2) \ln x$ og $X(t) = \cos t, Y(t) = \sin t$.

Eksempel på brugen af kædereglens

- ▶ Lad $f(x, y) = (x + y^2) \ln x$ og $X(t) = \cos t, Y(t) = \sin t$.
- ▶ Lad $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for $t \in]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.

Eksempel på brugen af kædereglen

- ▶ Lad $f(x, y) = (x + y^2) \ln x$ og $X(t) = \cos t, Y(t) = \sin t$.
- ▶ Lad $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for $t \in]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.
- ▶ Da X og Y er differentiable overalt og f er differentiable i $\mathbb{R}_+ \times \mathbb{R}$, er g differentiable i $]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.

Eksempel på brugen af kædereglene

- ▶ Lad $f(x, y) = (x + y^2) \ln x$ og $X(t) = \cos t, Y(t) = \sin t$.
- ▶ Lad $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for $t \in]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.
- ▶ Da X og Y er differentiable overalt og f er differentiable i $\mathbb{R}_+ \times \mathbb{R}$, er g differentiable i $]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.
- ▶ Vi har $f'_x(x, y) = \ln x + (x + y^2) \frac{1}{x}$,
 $f'_y(x, y) = 2y \ln x, X'(t) = -\sin t$ og $Y'(t) = \cos t$.

Eksempel på brugen af kædereglen

- ▶ Lad $f(x, y) = (x + y^2) \ln x$ og $X(t) = \cos t, Y(t) = \sin t$.
- ▶ Lad $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for $t \in]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.
- ▶ Da X og Y er differentiable overalt og f er differentiable i $\mathbb{R}_+ \times \mathbb{R}$, er g differentiable i $]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.
- ▶ Vi har $f'_x(x, y) = \ln x + (x + y^2) \frac{1}{x}$,
 $f'_y(x, y) = 2y \ln x, X'(t) = -\sin t$ og $Y'(t) = \cos t$.
- ▶ Så $g'(t) =$
 $f'_x(X(t), Y(t)) X'(t) + f'_y(X(t), Y(t)) Y'(t) =$
 $\left(\ln X(t) + \left(X(t) + Y(t)^2 \right) \frac{1}{X(t)} \right) X'(t) +$
 $2Y(t) \ln X(t) \cdot Y'(t)$
 $= - \left(\ln \cos t + \left(\cos t + \sin^2 t \right) \frac{1}{\cos t} \right) \sin t +$
 $2 \sin t \cos t \ln \cos t$

Eksempel på brugen af kædereglen

- ▶ Lad $f(x, y) = (x + y^2) \ln x$ og $X(t) = \cos t, Y(t) = \sin t$.
- ▶ Lad $g(t) = f(X(t), Y(t))$ for $t \in]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.
- ▶ Da X og Y er differentiable overalt og f er differentiable i $\mathbb{R}_+ \times \mathbb{R}$, er g differentiable i $]-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}[$.
- ▶ Vi har $f'_x(x, y) = \ln x + (x + y^2) \frac{1}{x}$,
 $f'_y(x, y) = 2y \ln x, X'(t) = -\sin t$ og $Y'(t) = \cos t$.
- ▶ Så $g'(t) =$
 $f'_x(X(t), Y(t)) X'(t) + f'_y(X(t), Y(t)) Y'(t) =$
 $\left(\ln X(t) + \left(X(t) + Y(t)^2 \right) \frac{1}{X(t)} \right) X'(t) +$
 $2Y(t) \ln X(t) \cdot Y'(t)$
 $= - \left(\ln \cos t + \left(\cos t + \sin^2 t \right) \frac{1}{\cos t} \right) \sin t +$
 $2 \sin t \cos t \ln \cos t$
- ▶ Flere eksempler i Maple-worksheet.

Bevis for kædereglen

- ▶ f er differentiabel i (x_0, y_0) så der findes en funktion ε defineret i en cirkelskive K omkring $(0, 0)$ og med $\varepsilon(h_1, h_2) \rightarrow 0$ for $h = (h_1, h_2) \rightarrow (0, 0)$ så for $h \in K$:

$$f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

Bevis for kædereglen

- ▶ f er differentiabel i (x_0, y_0) så der findes en funktion ε defineret i en cirkelskive K omkring $(0, 0)$ og med $\varepsilon(h_1, h_2) \rightarrow 0$ for $h = (h_1, h_2) \rightarrow (0, 0)$ så for $h \in K$:

$$f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

- ▶ Med $h = (X(t_0 + \Delta t) - X(t_0), Y(t_0 + \Delta t) - Y(t_0))$ fås nu $g(t_0 + \Delta t) - g(t_0) = f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$.

Bevis for kædereglen

- ▶ f er differentiabel i (x_0, y_0) så der findes en funktion ε defineret i en cirkelskive K omkring $(0, 0)$ og med $\varepsilon(h_1, h_2) \rightarrow 0$ for $h = (h_1, h_2) \rightarrow (0, 0)$ så for $h \in K$:

$$f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

- ▶ Med $h = (X(t_0 + \Delta t) - X(t_0), Y(t_0 + \Delta t) - Y(t_0))$ fås nu $g(t_0 + \Delta t) - g(t_0) = f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$.

- ▶ Heraf følger

$$\frac{g(t_0 + \Delta t) - g(t_0)}{\Delta t} = \nabla f(x_0, y_0) \cdot \frac{h}{\Delta t} + \varepsilon(h) \left\| \frac{h}{\Delta t} \right\| \frac{|\Delta t|}{\Delta t}$$

Bevis for kædereglen

- ▶ f er differentiabel i (x_0, y_0) så der findes en funktion ε defineret i en cirkelskive K omkring $(0, 0)$ og med $\varepsilon(h_1, h_2) \rightarrow 0$ for $h = (h_1, h_2) \rightarrow (0, 0)$ så for $h \in K$:

$$f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \quad \|h\|$$

- ▶ Med $h = (X(t_0 + \Delta t) - X(t_0), Y(t_0 + \Delta t) - Y(t_0))$ fås nu $g(t_0 + \Delta t) - g(t_0) = f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \quad \|h\|$.

- ▶ Heraf følger

$$\frac{g(t_0 + \Delta t) - g(t_0)}{\Delta t} = \nabla f(x_0, y_0) \cdot \frac{h}{\Delta t} + \varepsilon(h) \quad \left\| \frac{h}{\Delta t} \right\| \frac{|\Delta t|}{\Delta t}$$

- ▶ Men $\frac{h}{\Delta t} = \frac{(X(t_0 + \Delta t) - X(t_0), Y(t_0 + \Delta t) - Y(t_0))}{\Delta t} \rightarrow (X'(t_0), Y'(t_0))$ for $\Delta t \rightarrow 0$.

Bevis for kædereglen

- ▶ f er differentiabel i (x_0, y_0) så der findes en funktion ε defineret i en cirkelskive K omkring $(0, 0)$ og med $\varepsilon(h_1, h_2) \rightarrow 0$ for $h = (h_1, h_2) \rightarrow (0, 0)$ så for $h \in K$:

$$f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$$

- ▶ Med $h = (X(t_0 + \Delta t) - X(t_0), Y(t_0 + \Delta t) - Y(t_0))$ fås nu $g(t_0 + \Delta t) - g(t_0) = f(x_0 + h_1, y_0 + h_2) - f(x_0, y_0) = \nabla f(x_0, y_0) \cdot h + \varepsilon(h) \|h\|$.

- ▶ Heraf følger

$$\frac{g(t_0 + \Delta t) - g(t_0)}{\Delta t} = \nabla f(x_0, y_0) \cdot \frac{h}{\Delta t} + \varepsilon(h) \left\| \frac{h}{\Delta t} \right\| \frac{|\Delta t|}{\Delta t}$$

- ▶ Men $\frac{h}{\Delta t} = \frac{(X(t_0 + \Delta t) - X(t_0), Y(t_0 + \Delta t) - Y(t_0))}{\Delta t} \rightarrow (X'(t_0), Y'(t_0))$ for $\Delta t \rightarrow 0$.

- ▶ Da $\varepsilon(h) =$

$\varepsilon(X(t_0 + \Delta t) - X(t_0), Y(t_0 + \Delta t) - Y(t_0)) \rightarrow 0$ for $\Delta t \rightarrow 0$, fås, at

$$\lim_{\Delta t \rightarrow 0} \frac{g(t_0 + \Delta t) - g(t_0)}{\Delta t} = \nabla f(x_0, y_0) \cdot (X'(t_0), Y'(t_0)).$$

Gradient og niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og lad $f : A \longrightarrow \mathbb{R}$ være differentiabel i det indre punkt $(x_0, y_0) \in A$.

Gradient og niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ være differentiabel i det indre punkt $(x_0, y_0) \in A$.
- ▶ Antag, at $\nabla f(x_0, y_0) \neq (0, 0)$.

Gradient og niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ være differentiabel i det indre punkt $(x_0, y_0) \in A$.
- ▶ Antag, at $\nabla f(x_0, y_0) \neq (0, 0)$.
- ▶ Niveaukurven for f gennem (x_0, y_0) er givet ved ligningen $f(x, y) = f(x_0, y_0)$. Med $k = f(x_0, y_0)$ altså $f(x, y) = k$.

Gradient og niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ være differentiabel i det indre punkt $(x_0, y_0) \in A$.
- ▶ Antag, at $\nabla f(x_0, y_0) \neq (0, 0)$.
- ▶ Niveaukurven for f gennem (x_0, y_0) er givet ved ligningen $f(x, y) = f(x_0, y_0)$. Med $k = f(x_0, y_0)$ altså $f(x, y) = k$.
- ▶ Antag, at $(X(t), Y(t)), t \in I$, er en parameterfremstilling for $f(x, y) = k$ med $(X(t_0), Y(t_0)) = (x_0, y_0)$ og at X og Y er differentiable i t_0 med $(X'(t_0), Y'(t_0)) \neq (0, 0)$.

Gradient og niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ være differentiabel i det indre punkt $(x_0, y_0) \in A$.
- ▶ Antag, at $\nabla f(x_0, y_0) \neq (0, 0)$.
- ▶ Niveaukurven for f gennem (x_0, y_0) er givet ved ligningen $f(x, y) = f(x_0, y_0)$. Med $k = f(x_0, y_0)$ altså $f(x, y) = k$.
- ▶ Antag, at $(X(t), Y(t)), t \in I$, er en parameterfremstilling for $f(x, y) = k$ med $(X(t_0), Y(t_0)) = (x_0, y_0)$ og at X og Y er differentiable i t_0 med $(X'(t_0), Y'(t_0)) \neq (0, 0)$.
- ▶ Så gælder $f(X(t), Y(t)) = k$ for alle $t \in I$, og dermed $\frac{d}{dt}f(X(t), Y(t)) = 0$ for alle $t \in I$.

Gradient og niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ være differentiabel i det indre punkt $(x_0, y_0) \in A$.
- ▶ Antag, at $\nabla f(x_0, y_0) \neq (0, 0)$.
- ▶ Niveaukurven for f gennem (x_0, y_0) er givet ved ligningen $f(x, y) = f(x_0, y_0)$. Med $k = f(x_0, y_0)$ altså $f(x, y) = k$.
- ▶ Antag, at $(X(t), Y(t)), t \in I$, er en parameterfremstilling for $f(x, y) = k$ med $(X(t_0), Y(t_0)) = (x_0, y_0)$ og at X og Y er differentiable i t_0 med $(X'(t_0), Y'(t_0)) \neq (0, 0)$.
- ▶ Så gælder $f(X(t), Y(t)) = k$ for alle $t \in I$, og dermed $\frac{d}{dt} f(X(t), Y(t)) = 0$ for alle $t \in I$.
- ▶ Kædereglen giver så $0 = \frac{d}{dt} f(X(t), Y(t)) \Big|_{t=t_0} = \nabla f(x_0, y_0) \cdot (X'(t_0), Y'(t_0))$.

Gradient og niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ være differentiabel i det indre punkt $(x_0, y_0) \in A$.
- ▶ Antag, at $\nabla f(x_0, y_0) \neq (0, 0)$.
- ▶ Niveaukurven for f gennem (x_0, y_0) er givet ved ligningen $f(x, y) = f(x_0, y_0)$. Med $k = f(x_0, y_0)$ altså $f(x, y) = k$.
- ▶ Antag, at $(X(t), Y(t)), t \in I$, er en parameterfremstilling for $f(x, y) = k$ med $(X(t_0), Y(t_0)) = (x_0, y_0)$ og at X og Y er differentiable i t_0 med $(X'(t_0), Y'(t_0)) \neq (0, 0)$.
- ▶ Så gælder $f(X(t), Y(t)) = k$ for alle $t \in I$, og dermed $\frac{d}{dt} f(X(t), Y(t)) = 0$ for alle $t \in I$.
- ▶ Kædereglen giver så $0 = \frac{d}{dt} f(X(t), Y(t)) \Big|_{t=t_0} = \nabla f(x_0, y_0) \cdot (X'(t_0), Y'(t_0))$.
- ▶ Dvs. at tangentvektoren $(X'(t_0), Y'(t_0))$ til niveaukurven er vinkelret på gradienten.

Gradient og niveaukurve

- ▶ Lad $A \subseteq \mathbb{R}^2$ og lad $f : A \rightarrow \mathbb{R}$ være differentiabel i det indre punkt $(x_0, y_0) \in A$.
- ▶ Antag, at $\nabla f(x_0, y_0) \neq (0, 0)$.
- ▶ Niveaukurven for f gennem (x_0, y_0) er givet ved ligningen $f(x, y) = f(x_0, y_0)$. Med $k = f(x_0, y_0)$ altså $f(x, y) = k$.
- ▶ Antag, at $(X(t), Y(t)), t \in I$, er en parameterfremstilling for $f(x, y) = k$ med $(X(t_0), Y(t_0)) = (x_0, y_0)$ og at X og Y er differentiable i t_0 med $(X'(t_0), Y'(t_0)) \neq (0, 0)$.
- ▶ Så gælder $f(X(t), Y(t)) = k$ for alle $t \in I$, og dermed $\frac{d}{dt} f(X(t), Y(t)) = 0$ for alle $t \in I$.
- ▶ Kædereglen giver så $0 = \frac{d}{dt} f(X(t), Y(t)) \Big|_{t=t_0} = \nabla f(x_0, y_0) \cdot (X'(t_0), Y'(t_0))$.
- ▶ Dvs. at tangentvektoren $(X'(t_0), Y'(t_0))$ til niveaukurven er vinkelret på gradienten.
- ▶ Se illustration i Maple-worksheet.